

Vorwort Schwarz:

Kopështi, është një institucion i rëndësishëm dhe domethënës për të gjithë fëmijët e moshës 2,5 - 6 vjeçare, që do tju mbështesë ju si prindër për edukimin dhe arsimimin e fëmijës tuaj. Si Landesrätin përkatëse për shkollat dhe kopështet, i jap rëndësi të veçantë faktit, që familja duhet të jetë e bindur se fëmijët e tyre, do trajtohen me kujdes dhe dashuri të veçantë nga personeli pedagogjik.

Kujdes i madh në kopështin e fëmijëve i jepet sigurisht kualitetit pedagogjik dhe kujdesit individual për të vegjëlit tanë, sepse ata duhet të trajtohen në bazë të talentit, të dhënave dhe interesave të tyre të veçanta në mënyre optimale.

Fëmija juaj qëndron përpara kalimit për në shkollë – një hap ky, që pedagogët e kopështeve dhe shkollave si dhe ju si prindër do ta përgatisni sëbashku. Fëmija juaj po përballë me kohën e ndryshimeve. Tamam tani është i domosdoshëm një bashkpunim i ngushtë dhe një vizion i përbashkët, për të përcjellë tek fëmija juaj ndjenjën e mirë të sigurisë.

Ju si prindër, jeni mbështetja më e çmuar e fëmijës tuaj, gjatë periudhës së kalimit nga kopështi në shkollë.

Unë ju ftoj, që këtë kalim të djalit apo vajzës tuaj, ta përgatisni sëbashku me ta në mënyrë sa më pozitive. Përgatitjet e përbashkëta për në shkollë si dhe trasmetimi i dëshirës për të mësuar, do ta bëjnë më të lehtë fillimin e mbarë të shkollës.

Në këtë udhëzues do të gjeni fakte dhe këshilla interesante, që do tju ndihmojnë juve për të zhvilluar potencialin e fëmijës tuaj. Ai do të ndihmojë gjithashtu, fëmijën tuaj - dhe ju vetë - për tu parapregatitur kompetent dhe sa më mirë për fillimin e shkollës.

Më lejoni që të shfrytëzoj mundësinë për tju falemnderuar juve, për mundimin që ju është dashur, në zbulimin e talentit dhe potencialit të fëmijës tuaj.

MAG. BARBARA SCHWARZ

Landesrätin für Familie, Soziales und Arbeitsmarkt

Tabela e përmbajtjes:

TË PROJEKTOJMË SËBASHKU FAZËN KALIMTARE	6
BISEDAT PËR FAZËN KALIMTARE	9
FAZA E FILLIMIT TË SHKOLLËS	10
PLANI ARSIMOR PËR KOPËSHTET NË NIEDERÖSTERREICH	12
DOMETHËNJA E LOJRAVE	14
EMOCIONET DHE MARDHËNJET SHOQËRORE NË ARSIM	16
ETIKA;FEJA DHE SHOQËRIA NË ARSIM	18
GJUHA DHE KOMUNIKIMI NË ARSIM	20
LËVIZJA DHE SHËNDETI NË ARSIM	24
ESTETIKA DHE PROJEKTIMI NË ARSIM	26
NATYRA DHE TEKNIKA NË ARSIM	28
PYETJET PËR KOPËSHTIN	32
PYETJET PËR SHKOLLËN	33
BURIMET E TË DHËNAVE	34
TE DHËNAT E LITERATURES PËR PRINDËRIT	35

Seite 6

TË PROJEKTOJMË SËBASHKU
FAZËN KALIMTARE

„ZBULIME TË SHUMTA GJATË
RRUGËS, NGA KOPËSHTI
I FËMIJËVE PËR NË SHKOLLË“

Nëqoftëse ju do të kujtoheni
për ditët e para të shkollës,
do të mendoni ndoshta
dhe sa krenarë ndjeheshit,
që më në fund ishit dhe ju
një nxënës shkolle,
ose shqetësimin që kishit,
nëse mësuesit dhe fëmijët
e tjerë do të ishin ,apo jo,
të sjellshëm me ju.

Kështu edhe fëmija juaj,
do ta fillojë shkollën,
me një kompleks mendimesh
dhe ndjenjash të ndryshme.
Këtu peshon më shumë, gëzimi
dhe kureshtja.Por ndryshimet
e mëdha sjellin tek fëmijët,
ku më shumë e ku më pak edhe
shqetësime e pasiguri,prandaj

**gjatë kalimit nga kopështi në shkollë,
janë disa detyra për tu kryer :**

3 Përshëndetja e ndarjes nga fëmijët

dhe të rriturit e kopështit

3 Ndërtimi i mardhënjeve të reja

me fëmijët dhe të rriturit në shkollë

3 Të mësuarit me faktin, që nga një

fëmijë shkolle pritet diçka tjetër

3 Të ndjerit mirë, në ambjentet

dhe jetën e përditëshme në shkollë

3 Mësimi i shkrimit, leximit dhe

numërimit

Ballafaqimi me këto detyra, është një domosdoshmëri

për çdo fëmijë dhe familjen e tij. Kryerja e këtyre detyrave

forcon fëmijët dhe çon përpara zhvillimin e tyre.

Fëmija juaj, ka mbledhur tashmë përvojë në trajtimin

e situatave kalimtare, përshëmbull hyrjen në kopësht ose

lindjen e vëllait apo motrës. Çdo kalim i zotëruar me sukses,

forcon aftësinë e fëmijëve për të zotëruar edhe

kalime apo ndryshime të tjera.

Ndihmojeni fëmijën tuaj dhe besojini atij

që edhe kalimin në shkollë do ta bëjë me sukses.

Kini kujdes, kur të flisni për shkollën.

Thënjat si „Tashti fillon jetë e vështirë për ty“

ose „Prit, sa të shkosh në shkollë dhe do ta shikosh“

sjellin pasiguri dhe i vënë fëmijët nën presion.

Qëndrimi juaj pozitiv si prindër kundrejt shkollës dhe mësimit, i përcillet dhe fëmijës tuaj. Shikojeni fillimin e shkollës me gëzim, kureshtje dhe optimizëm.

Seite 7

KËSHTU MUND TA MBËSHTESNI FËMIJEN TUAJ

3 Mbështeteni fëmijën në zhvillimin e tij.

Në jetën e përditëshme ka mundësira të gjithanëshme, që mund të shfrytëzohen për të ndihmuar dhe parapregatitur fëmijën për kërkesat e shkollës. I detë dhe sugjerimet do ti gjeni në këtë udhëzues.

3 Përgatitje për jetën shkollore.

Shkuarja në kopësht rregullisht, të veshurit dhe të çveshurit vetë, detyra dhe detyrime të vogla të dhëna simbas moshës, të mësuarit e rrugës për në shkollë, zgjedhja vetë e çantës së shkollës, përgatitja sëbashku për “vëndin e punës” shkuarja për gjumë dhe zgjimi në kohën e duhur.

3 E panjohura të bëhet e njohur

Ndihmoni bashkpunimin ndërmjet kopështit dhe shkollës. Bisedoni me

fëmijën për fillimin e shkollës, përgjigjuni
pyetjeve të tij - këtu do tju ndihmojnë
shumë dhe librat me figura. Shfrytëzoni
mundësitë e vizitave dhe festave në
shkollë, me qëllim që fëmija juaj të njohë
„botën e re shkollore“.

ÇFARË THONË FËMIJËT E KOPËSHTIT:

Në kopësht unë kam mësuar:

„**Të vizatoj, të ndërtoj dhe të ngjitem shumë mirë.**“ (Kerstin, 6 Jahre)

„**Që të di shumë.**“ (Julia, 6 Jahre)

„**Të dëgjoj kur flet një tjetër.**“ (Fabian, 6 Jahre)

„**Të kem durim.**“ (Milena, 6 Jahre)

Në shkollë dua të mësoj:

„**Mjeshtërinë dhe llogaritjen.**“ (Max, 6 Jahre)

„**Të gjitha ato gjëra, që nuk i di akoma.**“ (Kerstin, 6 Jahre)

Unë dëshiroj nga shkolla:

„**Nota të mira.**“ (Jakob, 6 Jahre)

„**Që shkolla ime të jetë tepër miqësore.**“ (Perdita, 6 Jahre)

„**Që të gjej shokë të rinj.**“ (Julia, 6 Jahre)

VITI I FUNDIT NË KOPËSHTIN E FËMIJËVE

Proçesi i mësimi në kopësht, fillon me ditën e parë të kopështit dhe vazhdon sigurisht me parapregatitjet për futjen në shkollë.

Viti i fundit në kopësht ka domethënje të madhe, sepse fëmijët në këtë vit do të marrin një nxitje speciale, që do ti ndihmojë të bëjnë sa më mirë kalimin nga kopështi në shkollë.

VITI I FUNDIT NË KOPËSHT ËSHTË I DETYRUAR

Për të krijuar shanse të njëjta për çdo fëmijë, duhet që ata të marrin pjesë rregullisht në procesin mësimor. Prandaj dhe pjesëmarrja në vitin e fundit në kopësht, është bërë e detyruar.

Kopështi i detyruar përfshin

në vitin e fundit përpara hyrjes në shkollë, pjesëmarrjen e detyruar dhe pa pagesë në kopësht, për **16 orë në javë**, të bëra këto në sëpaku katër ditë gjatë procesit mësimor.

NË VITIN E FUNDIT TË KOPËSHTIT TË FËMIJËVE

3 Proçese mësimore speciale, vetëm për „të mëdhenjtë“

3 Aktivitete mësimore që mbështesin periudhën kalimtare.

(p.sh. biseda me fëmijët për këtë temë,
biseda me prindërit, mbledhje me prindërit,
bashkpunim me shkollën)

3 Biseda për pyetjet që mund të dalin në
drejtim të hyrjes në shkollë

Në kuadrin e një projekti bashkpunues,
fëmijët e kopështit vizitojnë shkollën

Seite 9

BISEDAT PËR PERIUDHËN KALIMTARE

Në shumicën e fëmijëve, kalimi nga
kopështi në shkollë ndodh pa probleme.

Në lidhje me shqetësimet që mund të keni;
për zhvillimin e fëmijës tuaj dhe pyetjet që
mund tju lindin për mënyrat e shkollimit të tij,
do tju jepet mundësia e një **bisede** sqaruese.

KUSH MERR PJESË NË BISEDAT

PËR PERIUDHËN KALIMTARE?

Në bisedat për periudhën kalimtare, marrin pjesë prindërit si dhe personat që përfaqësojnë kopështin dhe shkollën. Në këtë bisedë, mund të marrin pjesë dhe persona të tjerë që kujdesen për fëmijën tuaj.

SI MUND TË KËRKOHET BISEDA

E PERIUDHËN KALIMTARE?

Nëqoftëse ju si prindër, dëshironi të bëni një bisedë për periudhën kalimtare, drejtohuni ju lutem në drejtorinë e kopështit. Kjo do të organizojë hapat e duhura për organizimin e bisedës. Nëqoftëse inisiativa për këtë bisedë vjen nga kopështi apo shkolla, atëhere pedagogët drejtohen tek prindërit. Nëqoftëse prindërit janë dakort, atëhere mundësohet dhe bërja e një termini të përbashkët.

CFARË PËRMBAN BISEDA PËR

PERIUDHËN KALIMTARE?

3 Bisedë për shkollën e zhvillimit të fëmijës.

Çfarë di ai shumë mirë? Ku kërkon më shumë mbështetje? Çfarë i duhet atij për të mësuar mirë?

3 Informacionet dhe ndihma për vendimet, që kanë të bëjnë me hyrjen në shkollë

3 Nëqoftëse kërkohen masa mbështetëse ose kushte të tjera speciale, duhet që këto të mendohen dhe planifikohen sëbashku

„SËBASHKU

TË PLANIFIKOJMË

FILLIMIN E SHKOLLËS“

Vizatimi: Hannah

Seite 10

FAZA E FILLIMIT TË SHKOLLËS

HAPI I PARË

REGJISTRIMI NË SHKOLLË

Nëqoftëse fëmija juaj, deri në 31 gusht ka mbushur 6 vjeç, duhet që në 1. shtator të përfillojë vitin e fillimit të shkollës.

Çdo fëmijë që ka mbushur moshën, do të merret në shkollë dhe do mbështetet në përputhje me të dhënat dhe nevojat që ka.

Regjistrimi i fëmijës në shkollë, (Schulereinschreibung)

do të bëhet në shkollën përkatëse.

Se kur bëhen regjistrimet në shkollë dhe

çfarë dokumentash duhet të keni me vete, do ta mësoni

nga shkolla përkatëse ose nga zyra e komunës.

Është e rëndësishme që gjatë regjistrimit, fëmijën

ta keni me vete. Përveç marrjes formale në shkollë,

kjo ka të bëjë dhe me njohjen e njëri-tjetrit si dhe

me vlerësimin e parë, nëse fëmija juaj mund

të ndjekë mësimin e klasës së parë pa u mbingarkuar.

Në javët e para, duhet që fëmijës ti jepet koha

dhe mundësia, për tu njojtur me fëmijët e tjerë

me mësuesit apo mësueset, gjithashtu

dhe me ndërtesën e shkollës si dhe orarin e saj .

DER SCHULBEGINN

Një fillim i mirë i shkollës, ndikon shumë edhe për

vazhdimin e mirë të saj si dhe për të mësuarit me dëshirë.

„NJË FILLIM POZITIV I SHKOLLËS

PËR TË GJITHË FËMIJËT“

Fëmijët ndryshojnë nga njeri tjetri për sa i përket

kohës së të mësuarit, dëshirës për të mësuar,

aftësisë për të komunikuar si dhe në lidhje me punën e pavarur. Ata kanë interesa të ndryshme dhe sjellin përvoja të ndryshme me vete.

Mësuesja ose mësuesi, orientohet nga kushtet individuale të të mësuarit të fëmijëve dhe i merr parasysh ato gjatë mësimit.

Duke u nisur nga format e njohura të lojës dhe të të mësuarit, fëmijët do të futen gradualisht në format e reja të mësimdhënjes.

Faza e fillimit të shkollës bën të mundur, që duke u bazuar në kohën që i duhet çdo fëmije për të përpunuar materialet mësimore, për dy vitet e para shkollore, të ketë tre vjet në dispozicion.

Po të shikohet, se fëmija në klasën e parë është i mbingarkuar nga materialet mësimore, atëherë ai kalohet në fazën e parashkollimit.

Faza parashkollore do të shikohet si pjesë e shkollës fillore dhe mund të jetë

3 si klasë e veçantë parashkollore

3 ose sëbashku me klasën e parë dhe të dytë.

Klasa parashkollore do të llogaritet në vitet e pjesmarrjes së detyrueshme të shkollës.

Për të ndaluar mbingarkesën ose nëngarkesën
e fëmijës, është e mundur që ndryshimet të
bëhen edhe gjatë vitit shkollor.

Dizpozitat ligjore mund të lexohen në ligjet

shtetërore të shkollës së detyruar.

(Schulpflichtgesetz 1985), BGBl. Nr. 76/1985

për momentin në versionin e ndryshuar.

Informacione të tjera :

http://www.bmukk.gv.at/schulen/service/schulinfo/aufnahme_vs.

Seite 13

PLANI MËSIMOR PËR KOPËSHTET E FËMIJËVE NË NÖ

KOPËSHTI I FËMIJËVE – VËND PËR TË LUAJTUR,
PËR TË MËSUAR DHE PËR TU NDJERË MIRË

Në fëmiminë e herëshme do të vihen gurët themeltarë
për arsimin dhe mësimin. Kopështi luan një rol të
rëndësishëm në rrugën arsimore të fëmijëve.

PLANI ARSIMOR

3 tregon, sesi do ndihmohen fëmijet në kopësht

për zhvillimin e tyre

3 është bazë për punën pedagogjike me

fëmijët

3 jep një vështrim në punën dhe proceset

mësimore në kopësht

3 përmban sugjerime pedagogjike dhe

metodike

3 vendos një urë kalimi ndërmjet kopështit

dhe shkollës

Në fushat e përmëndura të planit arsimor,
në faqet shpjeguese të mëposhtëme, do të gjeni
sugjerime dhe shëmbuj se si do të ndihmohen
dhe mbështeten fëmijët tuaj për
zhvillimin e tyre në kopësht.

Plani arsimor për kopështet e fëmijëve në Niederösterreich

<http://www.noe.gv.at/Kindergaerten>

Drejtimi arsimor

Ndjenjat dhe marrdhënjet

shoqërore

Faqe 16

Drejtimi arsimor

Etika, religioni dhe

shoqëria

Faqe 18

Drejtimi arsimor

Gjuha dhe

komunikacioni

Faqe 20

Drejtimi arsimor

Lëvizja dhe

shëndeti

Faqe 24

Drejtimi arsimor

Estetika dhe

projektimi

Faqe 26

Drejtimi arsimor

Natyra dhe teknika

Faqe 28

DOMETHËNJA E LOJËS

Loja është një nga aktivitetet kryesore të fëmijës. Expertët mendojnë se fëmijët deri në moshën 6-vjecare luajnë (duhet) 15.000 orë. Këto janë 7 - 8 orë në ditë.

Sepse loja ju jep atyre jo vetëm kënaqësi, por është dhe rruga e drejtë,

3 për të arritur dhe ushtruar aftësitë dhe shkathtësitë

3 për të përpunuar ndjenjat

3 për të përballuar konfliktet

3 për të zhvilluar durimin, koncentracionin

si dhe qëndrimin ndaj punës

3 për të mësuar rregullat e mirësjelljes shoqërore

(p.sh. ti përmbahet marrëveshjeve)

3 për të përpunuar përshtypjet

3 për të përmirësuar aftësitë motorike

dhe ndjenjën trupore

3 për të testuar mënyrën e të sjellurit

3 për ta bërë të pakuptueshmen, të

kuptueshme

**Gjatë lojës fëmijët mbledhin përvojën
themelore,për të përvetësuar aftësitë
dhe shkathtësitë e duhura për shkollën.**

Dy shëmbuj: Gjatë lojës me rërë dhe ujë,fëmijët mbledhin përvojën që ka lidhje me shumën dhe masën.Të dhënat e fituara këtu do i ndihmojnë ata më vonë,për të zgjidhur detyrat e matematikës.

Gjatë lojës me top,fëmijët mësojnë ndërmjet të tjerave, kordinimin e lëvizjes së duarve dhe të syve – kjo është një bazë e rëndësishme për procesin e shkrimit dhe leximit.

Përjetoni me fëmijën tuaj aspektet e shumta të lojës: Të luajturit me role të ndryshme,lojra me figura,lojra ndërtuese,modele me gura, lojra me karta ose lojra tavoline,këngë, valle dhe vjersha etj.

„TË LUAJTURIT
ËSHTË MËSIM“

KOPËSHTI I FËMIJËVE

FAMILJA

SHKOLLA

PËRVOJA E LOJËS DHE MËSIMIT NË KOPËSHT

Forma loje të lira dhe

të drejtuara:

- 3 Lojra zbuluese dhe perceptuese
- 3 Lojra projektuese dhe muzikore
- 3 Lojra konstruksioni dhe ndërtimi
- 3 Lojra vendosëse dhe strategjike
- 3 Lojra shkathtësuese dhe lëvizëse
- 3 Lojra me gishta dhe me kukulla dore
- 3 Lojra me role të ndryshme
- 3 Lojra të shpejta dhe të qeta

- 3 Lojra gjuhësore, vjersha,
gjëagjëza dhe libra me figura
- 3 Lojra shoqërore
- 3 Lojra tavoline dhe lojra me rregulla

KËSHITU E NDIHMONI

FËMIJEN TUAJ NË FAMILJE

3 I lini fëmijës tuaj kohë për të luajtur, me qëllim që përvojën e fituar aty,ta zhvillojë dhe thellojë akoma më tutje.

3 Lëreni fëmijën të luajë deri në fund, nëqoftëse është futur thellë në lojën e filluar.

3 Mundësohuni fëmijës kontakte me fëmijë të tjerë.Gjatë lojës me fëmijë të tjerë, ai do të mësojë dhe ushtrojë rregullat e rëndësishme shoqërore të mirësjelljes.

3 Ndihamoni fëmijën tuaj në zbulimet që bën, ai duhet të ketë mundësinë të provojë, të kërkojë, të gjejë, të mbledhë dhe të organizojë.

DETYRAT MËSIMORE DHE

ZHVILLUESE NË SHKOLLË

Aftësitë dhe shkathtësitë e fituara gjatë lojës formojnë bazën për

3 mësimin e kulturtechnikës

elementare (leximi,shkrimi

dhe llogaritja)

3 shpalosjen e të mësuarit me

dëshirë dhe në mënyrë të pavarur

3 të përshtaturit e mëimit dhe

punës në lidhje me durimin, kujdesin

koncentracionin, saktësinë,ndihmën

dhe konsideratën për të tjerët

3 aftësia e të vepruarit social

(bashkpunimi, zhvillimi dhe njohja

e rregullave dhe normave)

Seite 16

EMOCIONET DHE MARDHËNJET

SHOQËRORE NË ARSIM

„ÇFARË I FORCON

FËMIJËT

„Në të vërtetë çdo fëmijë kërkon tre gjëra“

thotë Neurobiologu Prof. Dr. Gerald Hüther:

**„ai kërkon detyra, nëpërmjet të cilave rritet,
ai kërkon modele, nëpërmjet të cilave
orientohet dhe ai kërkon bashkësi, ku të
mund të ndjehet mirë.“**

Familja, është bashkësia e parë ku fëmijët
fitojnë përvojën e sigurisë si dhe gjejnë modelet
e tyre për të përballuar situatat e mëvonëshme.

Që të mund të rriten nëpërmjet detyrave, fëmijët
kërkojnë mundësi të shumëllojshme, mundësinë
për të provuar vetë, të veprojnë të pavarur në
mënyrë që të përjetojnë faktin, që veprimi i tyre
mund të ndryshojë diçka. Të mbulojë tavolinën, të
nguli gozhdën ose të gjejë pse nuk funksionon
më zilha e biçikletës, i bën fëmijët krenar dhe ju
forcon besimin në vetvete.

Përvojat „Unë mund të ndryshoj diçka“ –

„Unë jam i vlefshëm“ – „Unë perceptohem si person“

ju japin fëmijëve sigurinë në vetvete.

Fëmijët që zotërojnë qëndrime të tilla pozitive,
i shikojnë vështirësitë si piksynime dhe

i përballojnë periudhat kalimtare si ajo e kalimit nga kopështi në shkollë me lehtësi.

Kopështi ju afron fëmijëve shansin për të përjetuar një bashkësi të madhe, për të ndërtuar marrdhënje me fëmijë dhe me të rritur, si dhe për të lidhur miqësi me ta. Në kopësht kanë mundësinë të veprojnë në bazë të rregullave dhe të përpunojnë kontradiktat. Aty fëmijët mësojnë ti përshtaten grupit, të ngrejnjë kërkesat e tyre, të bashkëpunojnë me të tjerët për të realizuar idetë e tyre.

E gjithë kjo përvojë, që ka lidhje me veten dhe me bashkëjetesën me të tjerë, formon një bazë të rëndësishme për jetën dhe mësimin në shkollë.

Seite 17

PËRVOJA E LOJËS

DHE MËSIMIT NË KOPËSHT

3 Zhvillimi i figurës së vetvetes

Njohja e forcave të veta dhe sjellja e tyre në grup, marrja e përgjegjësisë, zhvillimi i ndjenjës se si mund të ndikoj unë tek të tjerët

3 Përjetimi i bashkësisë

Të ndjerit mirë në bashkësi,
kërkimi i vëndit të vet në grup,
zhvillimi i antarësisë në grup,
p.sh. të organizuarit sëbashku
të ditës në kopësht, të luajturit
sëbashku, festimi i festave,të
punuarit sëbashku p.sh. në
punë bujqësore, të organizuarit
e një ekspozite,mbarimi vetë i
një libri me figura,.....

Bashkpunimi dhe kontradiktat

Të bërit e marrëveshjeve në grup,
gjetja e rrugëve për të zgjidhur
situatat kontradiktore, p.sh. nëpërmjet
futjes në role të ndryshme,
librave me figura,bisedave

KËSHTU E NDIHMONI FËMIJËN

TUJ NË FAMILJE

3 Dhurimi i dashurisë dhe besimit

Akceptoni fëmijën tuaj me të gjitha
ndjenjat e tij,të mirat dhe të ligat e tij.
I tregoni fëmijës se e doni dhe kini
besim tek ai

3 Merrni kohë, dëgjoni

Planifikoni një kohë të caktuar
për lojra të përbashkëta dhe
biseda, për të ngrënë sëbashku,
dhe për të fjetur

3 Caktoni kufirin

Caktoni me fëmijën marrëveshje
të qarta dhe kujdesuni me durim
dhe vendosmëri, që ata ti
përmbahen atyre

3 Dhënja e hapësirës

Për të provuar vetë si dhe mundësinë
për të bërë edhe gabime.

3 Zgjidhja e kontradiktave

Edhe për tu grindur duhet mësuar: Mundësia
për të thënë „jo“, të shprehurit e ndjenjave
me masë, gjetja e kompromiseve,....

DETYRAT MËSIMORE DHE ZHVILLUESE NË SHKOLLË

3 Mbështetja e personalitetit

të fëmijëve

Forcimi i besimit në vetvete dhe
zhvillimi i të kuptuarit të të tjerëve

3 Të mësuarit social

Të mësuarit me - dhe nga të tjerët,
ndihma reciproke dhe mbështetja

3 Zhvillimi i mëtejshëm i mirësjelljes

shoqërore, zhvillimi dhe akceptimi

i rregullave ose i rregullores

si kusht për mësimin

3 zhgjidhja pa dhunë dhe mënjanimi

i konflikteve

3 Njohja dhe zbulimi

i paragjyqimeve, ndërgjegjësimi

për rolet vajzë – djalë,

p.sh. në rreth bisedash,

me një shok ose në grup,

fëmijët si ndihmës për fëmijët, marrja

dhe futja e temave shoqërore

në mësim

Seite 18

ETIKA, BESIMI DHE SHOQËRIA NË ARSIM

„Është ky një vendim i drejtë?, „ Kush është

zoti dhe a e ka parë njeri atë? Fëmijët

preokupohen me pyetjet themelore të jetës.

Në kërkim të përgjigjeve kërkojnë modele

dhe shoqërim nga prindërit me thesarin
e përvojës dhe dijes së tyre.

Mendimi im vlerësohet

Për fëmijët është e rëndësishme të përjetojnë
faktin, që në familje, në kopësht dhe në shkollë,
idetë e tyre kanë vlerë. Ata mësojnë kështu
që të formojnë mendimin e tyre personal, të
pranojnë mendimin e tjetrit si dhe të mbrojnë
të drejtat e tyre si dhe ato të të tjerëve.

Çfarë ka rëndësi për mua

Në çdo familje ka vlera, qëndrime dhe rregulla
të caktuara, që vlerësohen si të rëndësishme.
Në kopësht, fëmijët njihen me një sistem tjetër
vlerash, që mund të jetë i ndryshëm nga ai në
familje. Kështu ata ballafaqohen me norma
të ndryshme të qëndrimit. Nëqoftëse fëmijët,
ndjehen të pranuar në sistemin e vlerave
familjare, e kanë më të lehtë të ndeshen
në mënyrë kritike edhe me vlerat dhe normat
e të tjerëve. Në këtë mënyrë zhvillohet
dhe etika themelore e të mirkuptuarit.

Çdonjëri është njësoj i barabartë

Fëmijët janë vëzhgues të saktë. Ata shikojnë
se si trajtohen në familje dhe në kopësht

njerzit që janë „ndryshe“ nga të tjerët. Në kopësht i kushtohet rëndësi faktit që të gjithë fëmijët, me të gjitha ndryshimet e tyre si dhe me të gjitha dhuntitë e tyre, të shikohen si pjesë e vlerësuar e grupit. Në një atmosferë të tillë, ku ndryshimet shikohen si vlera, mund të zhvillohet ndjenja e përkatësisë dhe sigurisë.

Shumëllojshmëria është pasurim

Kopështi, si pasqyrë e shoqërisë afron shumë shanse për konfrontimin me shumëllojshmërinë kulturore dhe atë besimtare. Puna ndërkulturore dhe ndërbesimtare inkurajon ato procese mësimore që kanë të bëjnë me fëmijët me kulturë dhe besim fetar të ndryshëm. Ajo zbulon ndryshimet dhe të përbashkëtat dhe që i bën ato të mundura të bashkohen me çiltërsi dhe interes.

„FËMIJËT MENDOHEM

PËR BOTËN

QË NA RRETHON“

„PËRVOJA E LOJËS DHE E MËSIMIT NË KOPËSHT”

3 Të kuptuarit e faktit që

çdo njeri është njësoj i vlefshëm,
akceptimi shumëllojshmërisë
si pasurim (libra me figura, tregime,
veprimi model i të rriturve)

3 Njohja me sjellje dhe qëndrime

demokratike (vendimi i grupit për
problemet, mendimi personal dhe
sjellja e ideve,.....)

3 Pjesmarrja aktive në vendimet

shoqërore (marrja e vendimeve të
përbashkëta, marrja e përgjegjësisë)

3 Përjetimi i festave fetare,

njohja me tregime fetare

3 Takim i hapur me kultura

të ndryshme (libra me figura, këngë
në gjuhë të ndryshme, festa, të
ngrëna, njohja me veshjet të
ndryshme popullore,.....)

KËSHTU E NDIHMONI FËMIJËN

TUAJ NË FAMILJE

3 Jepini fëmijës tuaj mundësinë, që në bazë të moshës, për disa gjëra të vendosi vetë ose të vendosi edhe ai sëbashku me familjen p.sh.Çfarë dhe sa dua unë të ha?,Çfarë dua unë të vesh?, Çfarë shokësh dua unë të ftoj? Vendorsja sëbashku e nje pikniku,.....

3 Marrja përsipër e detyrave dhe detyrimeve të vogla, forcon vetbesimin dhe përgjegjësinë e fëmijës tuaj, p.sh. heqja e pjatave,ujitja e luleve,ushqyerja e maces, vendorsja e lojrave në vënd,.....

3 Pyesni fëmijën tuaj për mendimin e tij,p.sh.Çfarë të ka pëlqyer ose nuk të ka pëlqyer? Çfarë mund ta bëjmë ndryshe?

3 Flisni me fëmijën tuaj për gjërat tuaja të rëndësishme. Ju si prindër jeni model i rëndësishëm për zhvillimin e normave dhe vlerave shoqërore

DETYRAT MËSIMORE

DHE ZHVILLUESE

NË SHKOLLË

3 Avancimi i atyre njohurive,

aftësive dhe qëndrimeve,

që janë bazë kryesore për

pjesmarrjen aktive në shoqërinë

demokratike si dhe për një

bashkjetesë paqësore

3 Tolerimi dhe pranimi por dhe

zhvillimi i aftësisë për një kufizim

të argumentuar kundrejt mënyrave

dhe formave të tjera të veprimit

3 Të gjeturit dhe përmbajturit,

e rregullave të lojës dhe të punës

3 Marrja pjesë në shoqëri,

të kryerit sëbashku të punëve

3 Kujdesi për mirësjelljen (të ndihmuarit,

të dëgjuarit, të marrit në konsideratë

të njëri – tjetrit,....)

3 Pjesmarrje aktive në shoqërinë

shkollore

GJUHA DHE KOMUNIKIMI NË ARSIM

Të mësuarit e gjuhës dhe të folurit është një proces kompleks, që fëmijët e përshkojnë në një kohë të habitëshme. Në gjashtë vitet e para të jetës, fëmijët përvetësojnë një fjalor prej 24.000 fjalësh prej të cilit përdorin rreth 5.000 fjalë

Si e mësojnë fëmijët gjuhën?

Në vitet e para të jetës së një fëmije, janë prindërit, vllazërit dhe motrat modelet më të rëndësishme të gjuhës. Gjatë lojrave të përditëshme dhe të folurit me njeri – tjetrin, ndërtohen në tru strukturat dhe lidhjet, që janë vendimtare për zhvillimin e gjuhës dhe më vonë të mësuarit në shkollë.

Zhvillimi i gjuhës në kopështin e fëmijëve

Iuan një rol vendimtar

Pedagogët e ndihmojnë fëmijën tuaj qëllimisht, që ai të zgjerojë fjalorin dhe të shprehurit e tij. Për këtë arsye afrohen në kopësht një sërë mundësish:
në biseda me fëmijët e tjerë dhe me të rriturit,

në tregime, në këngë, në histori dhe vjersha,
gjatë rregullave dhe konflikteve, gjatë ngrënjes
së përbashkët, gjatë lojës dhe gjatë lëvizjes.

Shumëgjuhësia si vlerë e çmuar

Në momentin që fëmijët kuptojnë, që i njëjti send
mund të thirret edhe me një emër tjetër, është vënë
një gur themelor për mësimin e një gjuhe tjetër.

Fëmijët përfitojnë shumë, nëqoftëse që të vegjël janë
të rrethuar nga gjuhë të ndryshme.

Për fëmijët që rriten me një ose me shumë gjuhë,
është e rëndësishme që ju si prindër, të flisni me ta në
gjuhën që ju vetë ndjeheni më mirë dhe që e
zotëroni më mirë. Vetëm kështu mund të krijohet
një bazë e rëndësishme për mësimin e çdo gjuhe
tjetër si dhe asaj gjermane. Për një arsimim
sa më të mirë, për lidhjen e shoqërisë si dhe
për tu ndjerë mirë aty ku jeton, fëmijës tuaj
i duhet të zotërojë gjuhën gjermane. Pedagoget
dhe punonjëset ndërkulturore, do ta ndihmojnë
fëmijën tuaj për përvetsimin e gjuhës së parë
dhe asaj të dytë.

Fëmija juaj mëson në kopësht
gjuhën gjermane, nëpërmjet lojrave
dhe bisedave me fëmijët e tjerë
si dhe nëpërmjet nxitjes qëllimore
të pedagogëve.

Të mësuarit në formë loje

të gjuhëve të huaja

Trajtimi i gjuhëve të huaja në formën e lojës, krijon një bazë të vlefshme për mësimin e gjuhëve të huaja të tjera.

„GJUHA ËSHTË ÇELËSI

I KOMUNIKIMIT DHE

ARSIMIMIT“

Seite 21

PËRVOJA E LOJËS DHE

MËSIMIT NË KOPËSHT

Mbështetja gjuhësore

në jetën e përditëshme

3 Mbështetje gjuhësore e rrethit mësimor

(ofertë e pasur me literaturë për fëmijë, biseda, kërkimi i mundësive për të folur, prania e shumë gjuhëve)

3 Shoqërimi gjuhësor i aktiviteteve

(emërtimi i sendeve, përshkrimi i veprimeve, biseda për ngjarjet)

Aktivite mësimore që

kanë gjuhën si piksynim

3 Të lexuarit, të treguarit,
të shikuarit e librave me figura
(zgjuarja e interesit për lexim,
mendime dhe pyetje, gjatë
dhe mbrapa leximit)

3 Biseda ne grupe të vogla

3 Tregime të krijuara vetë,
theatër, vizatim

3 Biseda filozofike
me fëmijët

3 Aktivite dhe lojra në gjuhë të huaja

KËSHTU E NDIHMONI FËMIJËN

TUAJ NË FAMILJE

3 Merrni kohë për të biseduar
me fëmijën tuaj, për ngjarjet, ndjenjat,
konfliktet, planet, mendimet,....

3 I tregoni fëmijës tuaj tregime,
i lexoni atij rregullisht diçka
përpara se të flerë
(natën - e mirë - tregime)

3 Ndërtoni gjatë ditës

këngë, vjersha, lojra me gishta

ose lojra në gjunjë

3 Kur të flisni me fëmijën tuaj,

duhet ta konsideroni atë

si të barabartë me veten

3 Dëgjojeni dhe e lini atë,

të thotë deri në fund mendimin

e filluar.

3 Vizitoni me fëmijën tuaj

një bibliotekë ose librari dhe

lejojeni atë, ti zgjedhi vetë librat

që i pëlqejnë.

3 Përmirësoni të folurën e fëmijës,

duke e përsëritur edhe një herë

fjalinë në mënyrë të drejtë.

(p.sh. „Babi është vjen“, thotë ai

„Po, babi ka ardhur“, thoni ju)

DETYRAT MËSIMORE

DHE ZHVILLUESE

NË SHKOLLË

3 Aktivizimi dhe zhvillimi më tej

i aftësive gjuhësore

3 Të folurit sipas situatës:

Përdorimi i situatave të të folurit

dhe shfrytëzimi i tyre në formë

loje, p.sh. të kërkuarit falje,

dhënja e informacioneve

3 Zhvillimi i dëshirës për të treguar,

për të ndarë si dhe për të dëgjuar

3 Mbajta e rregullave të thjeshta të bisedës,

mundësia e vendosjes në bisedë

e shprehjeve gjuhësore të mësuara

3 Sjellje e gjallë dhe krijuese

me gjuhën

Seite 22

Përvoja e parë në rrugën e shkrimit është

përvoja, për të lënë një gjurmë – fëmija zbulon

se ai mund bëj „shënja“

Shkrimi na jep mundësinë, që gjuhën e folur

ta mbajmë për një kohë të gjatë duke e bërë

të dukëshme në formën e shkrimit. Kjo rrethanë

i mrekullon fëmijët – ata duan që të kuptojnë

„shënjat e botës së të rriturve“ duke lënë dhe

vetë “gjurmët e tyre”

Përvetsimi i gjuhës në formën e shkrimit, është një pjesë e rëndësishme e zhvillimit të gjuhës dhe fillon shumë përpara hyrjes në shkollë. Përpara se fëmijët të zbulojnë shkronjat, si një pjesë e përsëritur e shkrimit, do të bëhen të vëmendëshëm për shënjat dhe simbolet (p.sh. për tabelën stop, ose logon e firmave të ndryshme) si dhe për domethënjen e tyre. Ata përjetojnë që shkrimi dhe leximi përmbushin një funksion të rëndësishëm në shoqërinë tonë: Ne mundim të lexojmë lajmet, librat, gazetat, udhëzimet si dhe të shkruajmë listën e blerjeve, kartolinat – këtë gjë dëshirojnë dhe fëmijët.

Për të mësuar shkrimin dhe leximin, fëmijëve

ju nevojiten një sërë aftësish dhe shkathtësish:

3 Ballafaqimi me mjetet e vizatimit

dhe të shkrimit

3 Njohja me format dhe dallimet e tyre,

me madhësinë dhe drejtimit

3 Zbulimi i gërmave si simbole

Për përvetsimin e këtyre

aftësive, luajnë një rol shumë

të rëndësishëm durimi dhe

koncentracioni, dëgjimi i saktë,

të ndjerit dhe shikimi si dhe

një ndjesi trupore e mirë.

Nëqoftëse fëmijët vëzhgojnë p.sh.një nivel jo të drejtë, mbledhin një përvojë lëvizëse të rëndësishme, që mund të jetë për ta ndihmuese në mësimin e shkrimit.

Duke shkruar gërmën „A“, ata mundën ti kujtojnë këto „figura të brëndëshme“, sikur të shikonin një vizë të shtrëmbër në hapësirë.

Nëqoftëse fëmija juaj tregon interes për shënjat, simbolet dhe shkronjat, ndihmojeni atë për kërkesat e veta.

Këtu duhet theksuar, se ky proces ndërtohet në formën e lojës dhe fëmijët duhet që gjatë „udhëtimit“ në botën e shkronjave, ta zgjedhin vetë shpejtësinë të mësuarit.

Seite 23

PËRVOJA E LOJËS DHE
MËSIMIT NË KOPËSHT

3 Dëshira për të lexuar:

Të parit e librave me figura,
i tregimeve dhe bashkëbisedimi
përmbi tematikën e tyre

3 Kompetenca e të treguarit:

Të treguarit e ngjarjeve,
dhënja e mendimit, tregime
të gjetura vetë

3 Kuptimi dhe domethënja e tekstit:

Tregime të vizatuara,
tregime të përsëritura,
tregime të luajtura në theatër

3 Kuptimi i simboleve

Trajtimi i simboleve dhe
shkronjave në formën e lojës

3 Ndërgjegjësimi për fonetikën

e ndërtimit të gjuhës:

Dëgjimi i tingujve, mbajtja
e ritmit, njohja e rimave,
kërcimi i rrokjeve

KËSHTU E NDIHMONI FËMIJËN

TUAJ NË FAMILJE

3 I afroni fëmijës tuaj me shumicë,
lapsa të ndryshme,
penela dhe letra

3 Vizatimet dhe shkrimet e fëmijës tuaj, duhen vlerësuar duke u varur ose vendosur diku

3 Ndërgjegjësoni fëmijën tuaj për shënjat e qarkullimit rrugor si dhe për simbole të tjera

3 Emërtimi i shkronjave

duhet bërë ashtu sic dëgjohen, (p.sh. MAX fillon me „M“- jo me MË)

3 Lojra të ndryshme për fëmijë:

Ballspiele, Mikado, Froschhüpfen, Kreisel, Knete, Wäscheklammern, Puzzlespiele

DETYRAT MËSIMORE DHE

ZHVILLUESE NË SHKOLLË

3 Zhvillimi dhe përmbajtja e motivacionit për të lexuar

3 Të kuptuarit e domethënjes së një teksti dhe bashkëbisedimi për përmbajtjen e tij

3 Trajnimi i aftësive motorike të dorës: shkrimi i gërmave, i numrave dhe i shënjave

3 Të shkruarit si një detyrë

e përditëshme

3 Të shkruarit pa gabime:

të përsëriturit e vazhdueshëm

të disa fjalëve dhe fjalive

3 Shqyrtimi i gjuhës: Zhvillimi i interesit

për një përdorim të vetëdijshëm

të gjuhës, të shikuarit e gjuhës në zbulim,

në vëzhgim dhe në krahasim.....

Seite 24

LËVIZJA DHE SHËNDETI NË ARSIM

Fëmijët lëvizin me kënaqësi, në këtë mënyrë ata përmirësojnë zotërimin e trupit dhe forcojnë muskujt dhe gjymtyrët e tyre. Lëvizja nuk i shërben vetëm shëndetit, por vendos edhe një gur themeltar në drejtim të mësimin.

Çdo ditë afron mundësira të reja: ngjitja e shkallëve, kapërcimi i pellgjeve me baltë, gjatë vrapimit dhe lojës, fëmijët të zbulojnë botën.

Në këtë proces zhvillues, fëmijët mësojnë ti përmirësojnë dhe ti përsosin këto lëvizje. Kështu ata do të bëhen gjithmonë më të aftë dhe më të shkathët.

Fëmijët kërkojnë vënd të hapur, me qëllim që këto lëvizje të zbulohen dhe përjetohen në formën e lojës.

Përvoja e lëvizjes dhe ajo shqisore, ndikojnë në zhvillimin mendor të fëmijës. Sa më shumë, të futen ato në programin mësimor, aq më të qëndrueshme bëhen dijenitë e marra.

Gjatë mëimit janë gjithmonë të përfshira: Perceptimi, ndjenjat, të menduarit dhe të vepruarit.

Gjatë lëvizjeve, fëmijët mësojnë si të veprojnë me trupin e tyre, me materialet e ndryshme dhe sesi ti përdorin ato. Gjatë lojrave lëvizëse me njëri - tjetrin, kundra njëri - tjetrit dhe për njëri – tjetrin, fëmijët mbledhin një përvojë të çmuar sociale.

Seite 25

**PËRVOJA E LOJËS DHE
MËSIMIT NË KOPËSHT**

3 Shumëllojshmëria e lëvizjeve,

mundëson mësimin

me të gjitha shqisat

3 Programet e lëvizjes,

janë një aktivitet kryesor në jetën

e përditëshme si brënda

ashtu dhe jashtë kopështit, p.sh.

lojra me vrap, lojra me kërcim,

lojra ballancuese dhe zhdërvjellëse,

lëkundja, rrotullimi, rëshqitja,....

3 Lëvizja,si brënda në kopësht

ashtu dhe në natyrë, i jep fëmijëve

mundësinë e të provuarit, të

mësuarit dhe të zhvilluarit e

formave të ndryshme të lëvizjes

KËSHTU E NDIHMONI FËMIJËN

TUAJ NË FAMILJE

3 Shfrytëzoni mundësitë e lëvizjës

gjatë ditës, p.sh.ngjitja nëpër shkallë,

rruga për në dyqan ose për

në kopësht,.....

3 I mundësoni fëmijës tuaj

çdo ditë, daljen përjashta në natyrë,

p.sh.në kopësht,

në sheshin e lojrave, në pishinë,

në fusha dhe në pyll

3 Biçikletat me tre rrota dhe biçikletat

janë paisje rrotulluese ideale

3 Edhe lëvizja brënda,

p.sh.me topa kërcyes, me dyshek,

me lëkundëse, me trampolin,

me kuti kartoni, me batanije etj.

i fton fëmijët për të lëvizur

DETYRAT MËSIMORE DHE

ZHVILLUESE NË SHKOLLË

3 Zhvillimi i dëshirës për të

lëvizur dhe për të luajtur

3 Zbatimi i interesave individuale

në orët e fiskulturës

3 Marrja në provë e sjelljeve sociale

gjatë lojës dhe lëvizjes

3 Zhvillimi i vetëdijes trupore

3 Nxitja e gjithanëshme e lëvizjes

në jetën e përditëshme dhe në sport

3 Të shprehurit nëpërmjet lëvizjes

3 Përmirsimi i koordinimit

3 Stimulimi i qëndrimit të vetëdijshëm

shëndetsor

ESTETIKA DHE PROJEKTIMI NË ARSIM

Kreativiteti (krijimtaria) nënkupton atë, që modelet e përherëshme të qëndrimit dhe veprimit të vihen në pyetje dhe në vënd të tyre të kërkohet për zgjidhje të reja. Më vonë, kjo aftësi do të ndihmojë shumë në jetën e përditëshme, në shkollë, në profesion si dhe në zgjidhjen e problemeve.

SI MUND TË NXISIM KRIJIMTARINE?

Njohja e momenteve krijuese

Çdo fëmijë është krijues – në një mënyrë, apo në një tjetër.

Zbulojeni këtë „anë krijuese të fëmijës“ tuaj.

Dhënja e mundësive

Nëqoftëse fëmijës i afrojmë materiale

dhe ide të ndryshme, zgjojmë kuriozitetin e tyre.

Ata fillojnë të provojnë, të eksperimentojnë

për të krijuar diçka të re. Për këtë mjaftojnë

p.sh. vetëm disa kuti kartoni ose doza

si dhe material ngjitës, të cilat fëmija i transformon

në një instrument muzikor.

Të lirë, për të bërë diçka

„Kur zdrukthohet druri, bien ashkla“ – kjo në kuptimin e plotë të fjalës. Nganjëherë, fëmijët duhet ti lëmë të lirë të bëjnë dhe „rrëmujë“ me qëllim që ata të krijojnë diçka.

Vetëm të jeni pranë

Të rriturit duhet të kenë parasysh, që të jenë pranë fëmijës, por pa e shqetësuar atë në procesin e vet krijues. Jepini ndihmë atij, vetëm kur të jetë e domosdoshme dhe mos i diktoni idetë tuaja për të „bukurën“ apo „të drejtën“. Vetëm kështu ai do të gjejë rrugën e vet.

Shmangini korrigjimet

Nga qëndrimet tona kritike, fëmijët mund të humbasin dhe ndjenjën e vlerësimit të mundësive të veta dhe po kështu, dëshirën për veprimtari të mëtejshme krijuese.

Vlerësimi i krijimtarisë

Duke lënë një ndërtesë të mbaruar të qëndrojë, duke varur në mur një vizatim si dhe duke mbledhur sëbashku të gjitha krijimet e bëra, i japin fëmijës ndjenjën e vlerësimit dhe krenarisë për **artin e krijuar**.

Njohja me artin

Angazhimi me artin dhe artistët, zhvillon tek fëmijët shqisat, ndjenjat dhe fantazinë dhe i frymëzon ata në krijimin e veprave të veta.

„FËMIJËT JANË
ARQITEKTËT
E TË ARDHMES“

Seite 27

PËRVOJA E LOJËS DHE MËSIMIT NË KOPËSHT

3 Format figurative dhe plastike

(vizatim, pikturë, punë me baltë,
me dru, me rërë, me karton, me stof,
me pambuk, me materiale natyrore,...)

3 Njohja me muzikën dhe ritmin

(këngë, njohja e instrumentave.
eksperimente me tinguj)

3 Vallzim, lëvizje kreative

3 Lojë me role, theatër

(vëndet e lojës, veshja, loja me hije,
kukullat e dorës, theatër me
tregime të krijuara vetë,...)

3 Përdorimi krijues i gjuhës

(tregime dhe vjersha të krijuara vetë)

3 Angazhimi me veprat e artit,

me artistët dhe artistet,
me veprat kulturore të kulturës së vet
si dhe kulturave të tjera

KËSHTU E NDIHMONI

FËMIJËN TUAJ NË FAMILJE

3 Caktoni në shtëpi zona, ku fëmija

juaj mund të aktivizojë krijimtarinë
e vet (mbështetëse për punën,
në tavolinë ose përtokë, bankë pune,
vënd për të lëvizur, vënd ku mund
„të bëjë zhurmë“ ose vënd ku mund
të bëhet pis)

3 Vënja e materialeve në

dispozicion të fëmijës
(kuti të vjetra, rolle, stof, spango,
katallogje për të prerë, material ngjitës,

ngjyra, lapsa, penela, plastelinë,
gërshërë, materiale ndërtimi,
gurë, gështenja të egra,....)

3 Vlerësimi i ideve krijuese,
i zgjidhjeve dhe produkteve
p.sh.krijimi i fjalëve të reja,
ose lëvizjeve të reja,....

3 Shkuarja në theatër dhe koncerte

DETYRAT E MËSIMIT

DHE ZHVILLIMIT NË SHKOLLË

3 Të kryerit e detyrave projektuese
në mënyrë të pavarur dhe krijuese

3 Mbledhja e përvojës në lidhje me
materialet dhe mjetet e punës

3 Përvetsimi i aftësive të thjeshta
(shkathtësia e duarve,... etj.)

3 Trajtimi i lëvizjes në mënyrë
krijuese

3 Këngë, muzikë, dëgjim
i vëmëndshëm, lëvizje me musik,
krijim i formave të reja muzikore

3 Përdorimi i gjuhës në formë krijuese
(Gjetja e lojrave me gërma dhe fjalë,
e rimave të ngatëruara, e emrave,
dhe termave, e tregimeve të krijuara)

NATYRA DHE TEKNIKA NË ARSIM

„Pse fluturon aeroplani? Pse del ylberi
si dhe pse pyes unë kaq shumë?“
do të dijë nga nëna e saj, pesëvjeçarja Nina.

Fëmijët janë kurioze, ata janë vëzhgues
të mirë dhe duan të dinë gjithcka.
Të parë kështu, ata janë studiues të lindur.
Duke vrojtuar dhe provuar, fëmijët njihen
me rregullsinë e ligjeve të natyrës, të mjedisit
dhe të teknikës.

Ata krijojnë hipoteza, zbulojnë marrëdhënje
dhe planifikojnë diçka të re. Në këtë rrugë,
fëmijët ndeshen dhe me shumë të panjohura
për të cilat pyesin të rriturit, që nganjëherë
kanë vështirësitë e tyre për tu përgjigjur.

Këtu është e rëndësishme që fëmijët të marrim
një përgjigje, por akoma më e rëndësishme është,
që atyre tju lemë mundësinë për ta zbuluar vetë

përgjigjen. Përgjigja e gjetur vetë, qëndron zakonisht për gjithë jetën në kujtesë – kështu ngjallet dhe interesi për pyetje të tjera.

Gjatë përjetimit dhe angazhimit me proceset natyrore dhe ato të mjedisit, fëmija fiton jo vetëm njohuritë e para shkencore, por zhvillon dhe përgjegjësinë për ambientin që na rrethon. Fëmija mëson, që natyra dhe mjedisi janë thesarë që duhen mbrojtur dhe secili duhet të kryejë detyrën e vet në këtë drejtim.

Konfrontimi me mënyren e funksionit dhe principet e paisjeve të thjeshta teknike, i ndihmon fëmijët të zhvillojnë interesat e tyre teknike dhe të ndjehen mirë në botën e rrethuar nga teknika dhe elektronika.

„FËMIJËT STUDIOJNË
AMBIENTIN RRETHUES“

Seite 29

PËRVOJA E LOJËS DHE
MËSIMIT N KOPËSHT

3 Vëzhgimi dhe perceptimi i saktë

(bota e kafshëve dhe e bimëve,
koha, dielli dhe hëna,
funksioni i paisjeve,...)

3 Njohuritë e para të ligjeve dhe
karakteristikave biologjike, kimike
dhe fizike nëpërmjet
eksperimenteve me
ajër, ujë, dritë dhe hije, ngjyra,
tinguj, magnete,....

3 Aftësitë gjuhësore

p.sh.bërja e pyetjeve, njohja
e termave, të mësuarit
e përshkrimit të proçeseve,
formulimi i rezultateve

3 Trajtimi me përgjegjësi të plotë

i natyrës dhe mjedisit

3 Paisjet teknike: njohja

me funksionin, përdorimin
dhe rreziqet që kanë lidhje me to.

KËSHTU E NDIHMONI

FËMIJËN TUAJ NË FAMILJE

3 Merrni kohë; të dilni me fëmijën
tuaj në natyrë, në çdo stinë të vitit
dhe në çdo kohë, fëmija do të
zbulojë atje gjëra të reja

3 Shikoni me vëmëndje sëbashku
(Çfarë ka ndryshuar? çfarë dëgjohet,
çfarë mban erë, çfarë shikohet?)

3 Mbështeteni fëmijën tuaj në
kërkimet e veta, p.sh.

„si quhet kjo lule?“ose

„pse dalin krimbat nga dheu;

kur bie shi?“

3 Vëzhgimi i proçeseve natyrore
dhe të mjedisit, mbjellja vetë
e luleve dhe e zarzavateve,
shkrirja e akullit, ngrirja e ujit,...

DETYRAT MËSIMORE

DHE ZHVILLUESE NË SHKOLLË

3 Qëndrimi krijues si dhe dëshira
për të bërë diçka, duhet të
shoqërojë zbulimet, kërkimet,
eksperimentimet dhe ndërtimet

3 Mundësia e kuptimit, sqarimit
dhe domethënjes në vazhdimësi
të ligjeve të natyrës dhe mjedisit

3 Zhvillimi i një qëndrimi me përgjegjës,

kundrejt mjedisit që na rrethon

3 Të shprehurit e përshtypjeve

dhe përvojës së mbledhur nga

ambienti rrethues

3 Përmes kontaktit me materialet

dhe veglat e punës, marrja

e njohurive themelore në drejtim

të ndërtimit, banimit, teknikës

dhe produktit

Seite 30

**2 mbrapa – 3 përpara. Fëmijët kërkojnë përvojë
konkrete që të kuptojnë detyrat e matematikës
me plus dhe minus.**

FËMIJËT MËSOJNË MATEMATIKË

Gjatë jetës së përditëshme, fëmijët takohen

me shumë pyetje dhe situacione matematikore:

„Si mund të ndahet në mënyrë të barabartë?“,

„Kush e ka ndërtuar kullën më të lartë?“,

„do flemë dhe 5 herë dhe pastaj kam ditlindjen“,

„për një orë do më marrin nga kopështi.“

Në situacione të tilla, fëmijët kërkojnë gjithmonë mardhënjet dhe rregullsinë, për të zbuluar rregullat e mëvonshme të matematikës.

Të menduarit matematikor ndihmon fëmijët, të organizojnë botën përreth dhe të ndihen mirë aty:

P.sh. Ora tregon, se kur kalon një orë.
Numërimi i gurëve, a kanë marrë të gjithë njësoj.

Fëmijët mësojnë matematikë përmes përvojës konkrete, vëzhgimeve dhe pyetjeve që dalin nga jeta e përditëshme.

Nga kjo përvojë konkrete, zhvillohet më vonë aftësia për të kuptuar dhe gjërat abstrakte, që kanë lidhje me numrat dhe format gjeometrike,

TË KUPTUARIT e numrave dhe të shumës:

4 x zbulon një guackë kërmilli

4 x e lë mënjanë

4 x guacka kërmillash i mban në dorë

Në kopësht, pedagogët shfrytëzojnë situatat mësimore matematikore, nga loja dhe jeta e përditëshme. Ata ju japin fëmijëve informacione,

ndihmë, sugjerime si dhe përgatitjen për këtë qëllim detyra të posaçme matematikore.

Në jetën e përditëshme familjare, do të gjeni gjithashtu situacione të tilla që kanë të bëjnë me masën, me peshën, me krahasimet, me llojet si dhe me numërimin.

Merrni kohë për këto „situacione matematikore“, me qëllim që të viheni në dispozicion dhe ndihmë të fëmijës, për pyetjet e tij të mundëshme.

Ndoshta fëmijën tuaj e brejnë pyetje të tilla, si p.sh. : ka një Tausendfüsser vërtet 1000 këmbë?, ose 2 pesëshe, janë të barabarta me 1 dhjetëshe?

Seite 31

PËRVOJA E LOJËS DHE MËSIMIT NË KOPËSHT

3 Shumat : Wühl- und Schüttspiele,
(lojra të ndryshme)
të peshuarit dhe të maturit gjatë gatimit
ose në dyqanin e ushqimeve

3 Hapësira dhe forma:

„Natyra e parë në lëvizje“,

material konstruktimi,

vizatimi i „kartës së thesarit“

3 Koha: matja e kohës me orën

prej rëre, ora, program i vizatuar

i orarit ditor

3 Modelet dhe rradhët:

Zbulimi i modeleve në natyrë,

gjerdan i bërë vetë, model i bërë vetë, ...

3 Ndarja dhe klasifikimi:

kutitë ndarëse, detyrat e rregullit,

p.sh të gjitha kafshët shtëpiake

të vihen në të njëjtën ndarje,

3 Numrat dhe shifrat: numra

„të kërcyera“, të prekurit e shifrave,

të maturit me shkopin matës, ...

KËSHTU E NDIHMONI FËMIJËN

TUAJ NË FAMILJE

3 Të ndihmuarit në kuzhinë

(për të peshuar, për numërimin e vezëve)

për punët shtëpiake (me meter,

me nivelues)

3 Ecje me biçikletë, ngjitje,

lëkundje, ...

3 Detyra kërkuese: p.sh. „materiali

ngjitës është në sirtarin e dytë nga

poshtë“ ...

3 Ndërtimi me blloqe ndërtimi,

ose i shinave të trenit,...

3 Leximi sëbashku i orës,

shikimi në kalendar,....

3 Vënja nëpër vënde e lodrave, e enëve

3 Krijimi i koleksioneve

3 Lojra me kub, numërimi i pjatave,

i lojrave, i qirijve të ditlindjes, ...

3 Zbulimi i numrave dhe i shifrave,

p.sh.i numrave të shtëpisë,

kartat për ditlindjen, çmimet,....

DETYRAT E MËSIMIT

DHE ZHVILLIMIT

NË SHKOLLË

3 Të zbatuarit në praktikë

i matematikës

3 Mundësia për të prekur

dhe kuptuar mjedisin që na rrethon

3 Njohja e marrdhënjeve dhe

ndërtimi i strukturave të rregullta

3 Të menduarit kritik si dhe

të analizuarit e problemeve në shkollë

3 Ndërtimi i aftësive krijuese

përmes lojës, zbulimeve, kërkimeve

dhe veprimtarisë konstruktive

3 Depërtimi në çështjet e mjedisit

me ndihmën e numrave, madhësive,

dhe veprimeve

3 Zhvillimi i të menduarit llogjik

për zgjidhjes e sjelljeve

problematike

Seite 32

PYETJET PËR KOPËSHTIN E FËMIJËVE

Kopështi i fëmijëve është për ju si prindër, vëndi i parë i informacionit dhe kontaktit. Pedagoget drejtuese të grupeve si dhe drejtorja e kopështit do të dëgjojë dhe marrë në konsideratë problemet dhe shqetësimet tuaja.

Për pyetjet dhe shqetësimet e tjera që mund të keni, drejtohuni ju lutem tek inspektori i kopështit të fëmijëve për lagjen tuaj:

Lagja, adresa, telefoni

AMSTETTEN 3300 Amstetten, Preinsbacherstraße 11 07472/9025 DW 10530

BADEN 2500 Baden, Schwartzstraße 50 02252/9025 DW 11610

STADTGEMEINDE TRAIKIRCHEN 2460 Bruck/Leitha, Fischamender Straße 10
02162/9025 DW 11207

BRUCK/LEITHA 2460 Bruck/Leitha, Fischamender Straße 10 02162/9025 DW 11207

GÄNSERNDORF 2230 Gänserndorf, Schönkirchner Straße 1 02282/9025 DW 10226

GMÜND 3910 Zwettl, Am Statzenberg 1 02822/9025 DW 11438

HOLLABRUNN 3580 Horn, Frauenhofner Straße 2 02982/9025 DW 11317

HORN 3580 Horn, Frauenhofner Straße 2 02982/9025 DW 11317

KORNEUBURG 2100 Korneuburg, Bankmannring 5 02262/9025 DW 11217

KREMS-LAND, KREMS-STADT 3500 Krems, Drinkweldergasse 15 02732/9025 DW 11381

LILIENFELD 3270 Scheibbs, Rathausplatz 5 07482/9025 DW 11246

MELK 3390 Melk, Abt Karl-Straße 23 02752/9025 DW 11405

MISTELBACH 2130 Mistelbach, Hauptplatz 4/5 02572/9025 DW 11245

MÖDLING 2340 Mödling, Bahnstraße 2 02236/9025 DW 11495

NEUNKIRCHEN 2620 Neunkirchen, Peischinger Straße 17 02635/9025 DW 10310

SCHEIBBS 3270 Scheibbs, Rathausplatz 5 07482/9025 DW 11246

ST. PÖLTEN-LAND 3109 St. Pölten, Am Bischofteich 1 02742/9025 DW 37840

ST. PÖLTEN-STADT 3500 Krems, Drinkweldergasse 15 02732/9025 DW 11381

TULLN 3430 Tulln, Hauptplatz 33 02262/9025 DW 11299

Waidhofen/Ybbs 3270 Scheibbs, Rathausplatz 5 07482/9025 DW 11246

Waidhofen/Thaya 3910 Zwettl, Am Statzenberg 1 02822/9025 DW 11438

WR. NEUSTADT-STADT, WR. NEUSTADT-LAND 2700 Wr. Neustadt, Ungargasse 33
02622/9025 DW 11307

WIEN-UMGEBUNG 3400 Klosterneuburg, Leopoldstraße 21 02243/9025 DW 10309

ZWETTTL 3910 Zwettl, Am Statzenberg 1 02822/9025 DW 11438

Amt der NÖ Landesregierung, Abteilung Kindergärten, Wiener Straße 54, Stiege B, Tor zum Landhaus, 3109 St. Pölten,

Tel.: 02742/9005-13237, Fax: 02742/9005-13595, E-Mail: post.k5@noel.gv.at,
<http://www.noel.gv.at/Kindergaerten>

Seite 33

PYETJET PËR SHKOLLËN

Për pyetjet dhe shqetësimet tuaja në lidhje me fillimin e shkollës së fëmijës tuaj, drejtohuni ju lutem në drejtorinë e shkollës përkatëse.

Për informacione të tjera si dhe shqetësimet që mund të keni, kontaktoni ju lutem inspektorin e shkollave të lagjes tuaj:

Lagja, adresa, telefoni

AMSTETTEN I 3300 Amstetten, Preinsbacherstraße 11 07472/9025 DW 21841, 21840, 21842

AMSTETTEN II 3300 Amstetten, Preinsbacherstraße 11 07472/9025 DW 21841, 21840, 21842

BADEN 2500 Baden, Schwartzstraße 50 50 02252/9025 DW 22 842, 22 843, 22 844

BRUCK/LEITHA 2460 Bruck/Leitha, Fischamender Straße 10 02162/9025 DW 23 841, 23 842

GÄNSERNDORF 2230 Gänserndorf, Schönkirchner Straße 1 02282/46 40 DW 11

GMÜND 3950 Gmünd, Schremser Straße 8 02852/9025 DW 25 841, 25 842

HOLLABRUNN 2020 Hollabrunn, Mühlgasse 24 02952/9025 DW 27841

HORN 3580 Horn, Frauenhofner Straße 2 02982/9025 DW 28 841, 28 842

KORNEUBURG 2100 Korneuburg, Bankmannring 5 02262/9025 DW 29 841, 29 842

KREMS-LAND 3500 Krems/Donau, Drinkweldergasse 15 02732/76681 DW 30842,
02732/76681 DW 30843

KREMS-STADT 3500 Krems/Donau, Drinkweldergasse 15 02732/9025 DW 30851,
08132/76681 DW 841

LILIENFELD 3180 Lilienfeld, Am Anger 2 02762/9025 DW 31 841, 31 842

MELK 3390 Melk, Abt Karl-Straße 23 02752/9025 DW 32 842, 32 843

MISTELBACH 2130 Mistelbach, Hauptplatz 4/5 02572/9025 DW 33 841, 33 842

MÖDLING 2340 Mödling, Bahnstraße 2 02236/9025 DW 34 842, 34 843

NEUNKIRCHEN 2620 Neunkirchen, Peischinger Straße 17 02635/9025 DW 35 842, 35 843,
35 844, 35 845

SCHEIBBS 3270 Scheibbs, Rathausplatz 5 07482/9025 DW 38 841, 38 842

ST. PÖLTEN-LAND 3109 St. Pölten, Am Bischofteich 1 02742/9005 DW 18 851, 18 852, 18
853

ST. PÖLTEN-STADT 3100 St. Pölten, Roßmarkt 6 02742/333 DW 26 71, 26 72

TULLN 3430 Tulln, Hauptplatz 33 02272/9025 DW 39 841, 39 842

WAIDHOFEN/THAYA 3830 Waidhofen/Thaya, Aignerstraße 1 02842/9025 DW 40 841, 40
842

WAIDHOFEN/YBBS 3340 Waidhofen/Ybbs, Unterer Stadtplatz 22 07442/511 DW 207

WIENER NEUSTADT-LAND 2700 Wr. Neustadt, Ungargasse 33 02622/9025 DW 41 841, 41
842

WIENER NEUSTADT-STADT 2700 Wr. Neustadt, Burgplatz 1 0676/88 373 DW 23 52, 2353

WIEN-UMGEBUNG 3400 Klosterneuburg, Leopoldstraße 21 21 02243/9025 DW 26 841, 26
842

ZWETTL 3910 Zwettl, Am Statzenberg 1 02822/9025 DW 42 841, 42 842

Landesschulrat für Niederösterreich, Rennbahnstraße 29, 3109 St. Pölten, Tel.: 02742/280-
0, Fax: 02742/280-1111, E-Mail: office@lsr-noe.gv.at, <http://www.lsr-noe.gv.at>

LITERATURA:

Plani i arsimit në kopështet në Niederösterreich

www.noegov.at/Kindergarten

Plani mësimor në shkollën fillore

BGBl. Nr. 134/1963 në versionin e tanishëm

<http://www.bmukk.gv.at/schulen>, Rubrik: Mësimi dhe shkolla, planet mësimore

Standartet arsimore

www.bifie.at/bildungsstandards

NÖ Ligji i kopështit të fëmijëve 2006

LGBl.5060 në versionin e tanishëm

www.noegov.at/Bildung/Kindergaerten-Schulen/Kindergaerten Rubrik:

Të drejtat në kopështet e NÖ

Ligji shtetëror mbi arsimin e detyruar

(Schulpflichtgesetz 1985), BGBl. Nr. 76/1985 në versionin e tanishëm

Bründel, Heidrun (2005). Si ti bëjmë fëmijët të aftë për nëshkollë.

Cfarë duhet të bëjë kopështi i fëmijëve Freiburg: Herder.

Fachstelle für Suchtvorbeugung, Koordination und Beratung (2008).

Tetë gjëra që e bëjnë të fortë edukimin St. Pölten

Fthenakis, Wassilios E., Schmitt, Annette, Eitel, Andreas, Gerlach, Franz & Daut, Marike (2009). Natur-Wissen schaffen. Band 2-6. Troisdorf: Bildungsverlag EINS.

Griebel, Wilfried & Niesel, Renate (2004). Transitionen. Si ti mbështesim aftësitë e fëmijëve në qëndrat ditore. Si të përballojmë ndryshimet me sukses. Weinheim: Beltz.

Hartmann, Waltraut, Hajszan, Michaela, Pfohl-Chalaupek, Martina, Stoll, Martina & Hartel, Birgit (2009). Gjuha, komunikimi dhe literatura në kopësht Wien: hpt Verlag.

Hoenisch, Nancy (2004). Mathe-Kings. Fëmijët e vegjël kuptojnë matematikën. Berlin: Verlag das netz.

Hüther, Gerald, Interview in, Kahl, Reinhard (2007). „Fëmijët!“ Film dokumentar.

Arkivi i të ardhmes.

Krenz, Armin (2005). Çfarë kërkojnë fëmijët. Mbështetje aktive në zhvillimin e kopështit. (5. Auflage). Weinheim: Beltz.

Wustmann, Corina (2004). Resilienz. Mbështetje e rezistencës së fëmijëve në qëndrat ditore. Weinheim: Beltz.

Zimmer, Renate (2004). Libër për edukimin fizik. (13. Auflage). Freiburg: Herder.

LITERATURË PËR PRINDËRIT

Sprich mit mir und hör mir zu! 12 këshilla, për të mbështetur fëmijët në proçesin e mësimin të të folurit.

Një broshurë për prindërit. Zyra e projektimit për emigracion dhe intergracion. Dornbirn (2009)

Download: www.okay-line.at

Një udhëzues për prindërit në gjuhë të ndryshme:

Takimi në shkollë. Kjo DVD informon mbi karakteristikat thelbësore të sistemit shkollor në Austri.

Download: www.daz.schule.at, Bestellung: office@amedia.co.at

Informacion për të gjitha fazat e zhvillimit të fëmijës tuaj. Letra për prindërit, tipe për prindërit në CD-Rom.

Bundesministerium für Wirtschaft, Familie und Jugend

Bestellung: www.bmwfj.gv.at/publikationen, www.eltern-bildung.at

Libër me figura për fëmijët, mbi temën e fillimit të shkollës.

Jörg, Sabine (1993). Serioziteti i jetës. Thienemann Verlag

ISBN-10: 3522431553

Impressum:

Herausgeber und Medieninhaber: Land Niederösterreich vertreten durch das Amt der NÖ Landesregierung, Abteilung Kindergärten, Wienerstrasse 54, Tor zum Landhaus, 3109 St.

Pölsen; Fachliche Koordination: Dr.in Renate Steger, Mag.a Ingrid Heihs; Fachliche Bearbeitung: Amt der NÖ Landesregierung, Abteilung Kindergärten: Eva Stundner in Zusammenarbeit mit Mag.a Christa Kirchner, Erna Kowarsch, Elisabeth Luhn, Christa Schrammel, Dr.in Renate Steger, Gerda Timal, Landesschulrat für Niederösterreich: VD Dipl. Päd. Birgit Dosso, Mag. Ingrid Heihs; Fotos: NÖ Landeskindergärten, NÖ Volksschulen, Lois Lammerhuber, Fotofreundin - Fotolia.com, oriori - Fotolia.com, zest_marina - Fotolia.com; Zeichnungen: NÖ Volksschulen; Grafik: Helmut Kindlinger; Druck: Gradwohl Ges. m. b. H.

Seite 36

NOTIZEN: